

ENEBAKK KOMMUNE**Saksframlegg**

Saksnr.: 2006/335

Arkivkode: 010

Saksbehandler: Sonja Nordhagen

Utvalgsaksnr.:	Utvalg:	Møtedato:
27/06	Formannskapet	08.05.2006

Høring - Rapport om elektronisk stemmegivning - utfordringer og muligheter

Vedlegg: Rapportens pkt. 10 – Forsøk – plan og rammer

Dokumenter som ikke er vedlagt: Resten av rapporten

RÅDMANNENS INNSTILLING:**Det gis uttalelse i tråd med nedenstående vurderinger.**

Saksprotokoll for Formannskapet - 08.05.2006**Behandling:**

Votering: Innstillingen enst. vedtatt.

VEDTAK:**Det gis uttalelse i tråd med nedenstående vurderinger.**

SAKSUTREDNING:**Sammendrag**

Det anbefales at det gis uttalelse til rapporten i tråd med nedenstående vurderinger.

Bakgrunn

Utredning – Rapport H 2185 om ”Elektronisk stemmegivning – utfordringer og muligheter”, som er sendt til høring med frist 30.09.2006.

Saksopplysninger

Kommunal – og Regionaldepartementet satte i juni 2004 ned en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere om, og eventuelt hvordan det bør innføres muligheter for å avgi stemme elektronisk ved politiske valg. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i februar 2006.

Elektronisk stemmegivning reiser flere prinsipielle og vanskelige spørsmål både av demokratisk, juridisk, teknisk og administrativ art. Saken er derfor omdiskutert. Bruk av informasjonsteknologi er en viktig del av samfunnets utvikling. Også på valgområdet bør det vurderes om det kan være aktuelt å gjøre endringer i måten å stemme på.

Det er et spørsmål som er spesielt viktig i saken, nemlig hvor stemmegivningen finner sted; i valglokalet under oppsyn (kontrollerte omgivelser) eller et sted der ingen kan føre kontroll med hvordan avstemmingen skjer (ukontrollerte omgivelser). Det er særlig stemmegivning i ukontrollerte omgivelser som reiser prinsipielle spørsmål.

Arbeidsgruppens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger

Arbeidsgruppen mener det er et overordnet mål å gjøre det enklere og mindre kostnadskrevenne for velgerne å utøve sine demokratiske rettigheter. For å oppnå dette kan alle velgere innbys å avgi stemme elektronisk hjemmefra.

Det er imidlertid en ufravikelig forutsetning at det stilles strenge krav til sikkerhet og at velgernes tillit til valgsystemet opprettholdes. Arbeidsgruppen mener det med dagens teknologi ikke er mulig å garantere en slik sikkerhet. Gruppens konklusjon er derfor at det ikke bør innføres elektronisk stemmegivning i stor skala nå. Teknologien er imidlertid i stadig utviklingen, og det er viktig å høste praktiske erfaringer med ulike tekniske løsninger og velgernes tillit til disse. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det igangsettes trinnvise forsøk. I overskuelig framtid vil elektronisk stemmegivning likevel kun være et supplement til ordinær stemmegivning ved papirstemmesedler.

Lovgivningen forutsetter at myndighetene skal legge til rette for frie, rettferdige og hemmelig valg (valgloven § 1-1 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen 1. tilleggsprotokoll art. 3). Hemmelig valg betyr at velger skal få avgi stemme usett og uten at vedkommende utsettes for utilbørlig påvirkning (trusler, press osv.) Hemmelig valg forhindrer kjøp og salg av stemmer.

Når stemme avgis hjemmefra, på arbeid, skole etc. er det ikke mulig for myndighetene uten videre å sikre at stemme avgis hemmelig. Flere forutsetninger er etter arbeidsgruppen nødvendige før elektronisk stemmegivning kan tillates:

- Elektronisk stemmegivning må innføres som et alternativ til ordinær stemmegivning, dermed må stemmegivning med papirstemmesedler opprettholdes.
- Velgeren må selv få bestemme hvordan vedkommende vil avgi stemme.
- Dersom det gis mulighet for elektronisk stemmegivning hjemmefra, må velgere som stemmer elektronisk gis mulighet for å ombestemme seg, det vil si stemme på nytt for eksempel i et valglokale for forhåndsstemmegivning eller på valgtinget.
- Det bør ikke kunne avgis elektroniske stemmer i ukontrollerte omgivelser på valgdagen, siden dette i praksis sterkt begrenser eller eventuelt gjør det umulig for velgeren å stemme på nytt.

Gjennomføring av valg er ressurskrevende både med hensyn til kostnader og bruk av personell. Arbeidsgruppen mener innføring av elektronisk stemmegivning ikke medfører økonomiske besparelser på kort sikt. Den peker på at det på sikt først kan bli aktuelt med besparelser dersom det gis mulighet til elektronisk stemmegivning i ukontrollerte omgivelser.

Et elektronsikk valgsystem vil være teknisk mer komplisert enn et tradisjonelt system med papirstemmesedler der det er mulig for lekfolk å forstå og kontrollere det som foregår. Dette gir utfordringer ikke bare i forhold til velgerne, men også i forhold til kommunene som

administrerer gjennomføringen av valg. Med elektronsikk valgsystem er det bare eksperter som har forutsetninger for å forstå alt som skjer i datamaskinene/nettverket.

Lekmannskontrollen må med andre ord erstattes av tillit til ekspertene – både de som har utformet og laget systemet, og de som kontrollerer at det fungerer.

Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres et sentralt godkjenningsregime for kravspesifikasjoner, inkludert overvåking, kontroll og gjennomføring. Til dette hører godkjenning av virksomheter som skal gjennomføre sertifisering, godkjenning av prosedyrer og rutiner hos leverandører og godkjenning av teknisk utstyr og løsninger.

Selv om arbeidsgruppen ikke anbefaler elektronisk stemmegivning i stor skala nå, mener den likevel at myndighetene bør sette i gang forsøk. Arbeidsgruppen peker på at det etter hvert kan oppstå et betydelig press i retning av å innføre elektronisk stemmegivning. Et slikt press kan for eks. komme som følge av den generelle samfunnsutviklingen der IKT tas i bruk på stadig flere områder, fordi det innføres i andre land eller som følge av dramatiske fall i valgdeltakelsen. For å unngå at man havner i en situasjon der elektronisk stemmegivning innføres uten forutgående utprøving, understreker arbeidsgruppen behovet for en offensiv satsing fra myndighetenes side. Arbeidsgruppen foreslår derfor en trinnvis prosess bygd på systematiske forsøk.

Vurderinger

Det anbefales at det gis følgende uttalelse i saken:

Arbeidsgruppas vurdering	Merknader/uttalelse
Det er et overordnet mål å gjøre det enklere og mindre kostnadskrevende for velgerne å utøve sine demokratiske rettigheter. For å oppnå dette kan alle velgere innbys å avgi stemme elektronisk hjemmefra.	Vi slutter oss til dette målet, men vil peke på forutsetningen om frie, rettferdige og hemmelige valg. Dette blir umulig å ivareta ved valg i ukontrollerte omgivelser. En må derfor sette f.eks. valgdeltakelse opp mot forutsetningen om frie, rettferdige og hemmelige valg.
Elektronisk stemmegivning må innføres som et alternativ til ordinær stemmegivning, dermed må stemmegivning med papirstemmegivning opprettholdes	Vi slutter oss til denne vurderingen.
Velgeren må selv bestemme hvordan vedkommende vil avgi stemme	Vi slutter oss til denne vurderingen
Dersom det gis mulighet for elektronisk stemmegivning hjemmefra, må velgeren gis mulighet til å ombestemme seg.	Nåværende bestemmelser innebærer at forhåndsstemme som kommer først fram skal godkjennes. Både senere forhåndsstemmegivning og stemmegivning på valginget skal da forkastes. Punktet bryter med dette prinsippet og kan bli vanskelig å "administrere". Ukontrollert stemmegivning bør derfor behandles som forhåndsstemmegivning.
Det bør ikke kunne avgis elektroniske stemmer i ukontrollerte omgivelser på valgdagen, siden dette i praksis sterkt begrenser eller eventuelt gjør det umulig for velgeren å stemme på nytt.	Det vises til ovenstående merknader. Forhåndsstemmegivning kan ikke foregå senere enn siste fredag før valgdagen. Elektronisk stemmegivning bør ha samme bestemmelse.

<p>Elektronisk valgsystem vil være mer komplisert enn et tradisjonelt system med papirstemmesedler der det er mulig for lekfolk å forstå og kontrollere det som foregår. Lekmannskontrollen erstattes av tillit til ekspertene.</p>	<p>De fleste kommuner benytter i dag elektronisk valgsystem i forbindelse med manntallsføring, valgoppgjør osv. Tillit til ekspertene er etablert.</p>
---	--